

Posudek vedoucí práce na magisterskou diplomovou práci
Nikoly Viktorinové:

Homosexualita a LGBT diskurz v 90. letech v ČR: Diskurzivní analýza časopisu Promluv

Předkládaná diplomová práce Nikoly Viktorinové, která hloubkově analyzuje časopis české lesbické komunity 90. let *Promluv*, patří podle mého názoru celkově do kategorie velmi dobrých diplomových prací. Za jednu z nejsilnějších stránek předložené práce považuji samotné zaměření na časopis *Promluv*, který, jak autorka argumentuje v úvodu, „lze nazírat jako jeden z důležitých momentů při formování gay a lesbické komunity na našem území, přesto však stále nebyl podroben jakékoliv detailnější a komplexnější analýze.“ (2) Autorka tak ve své práci nejen doplňuje bílé místo LGBT historie v Česku, ale zároveň objektivně odhaluje a analyzuje dynamiku emancipačních snah a vztahů mezi gay a lesbickým hnutím v rané polistopadové éře.

Práce Nikoly Viktorinové se vyznačuje velmi dobrou a konsistentní strukturou, která se odráží v plynulém narativním toku obou částí práce a umožňuje pohodlnou orientaci v textu. Autorka prokazuje své formulační a argumentační kvality jak při představování jednotlivých témat teoretické části, tak při jejich navazování. Teoretická část velmi kompetentně představuje relevantní genderové koncepty i historický kontext, neztrácí čas v momentech, kdy je možné odkázat na jiné autory a autorky, prokazuje kompetentní znalost odborné, domácí i zahraniční literatury. Jen si nemohu odpustit postřeh, že teoretická část bohužel neobsahuje příliš mnoho invence a kreativity a připomíná spíše výborně zpracované výpisky z povinného kurzu politiky identity a přípravy ke státnicím. Tomu odpovídá i skromný seznam odborné literatury v závěru práce, který ničím nepřekvapí a na magisterské úrovni je spíše podprůměrný, zastaralý a na hraně dostatečnosti. V kontextu výzkumné otázky a fokusu empirické části na analýzu časopisu mi také v teoretické části chybí pasáž o vztahu mezi jazykem a sexualitou, nebo jinak řečeno, rozebrání vlivu jazyka a médií na konstrukci identit. Důležitost médií je sice zmíněna v pasáži o situaci po roce 1989 (24), ale vzhledem k záběru práce by si tato tematika zaslouhovala samostatnou pasáž teoretické části. Rozsahově je práce na spodní hranici požadovaného rozsahu, nicméně to samo o sobě práci nijak výrazně neškodí, neboť autorka je schopná se vyjadřovat výstižně a své argumenty formulovat úsporně.

Metodologická část práce, včetně představení vlastní pozicionality, je podle mého názoru zpracovaná adekvátním způsobem. Metoda kvalitativní obsahové analýzy diskurzů je vhodně zvolená a dobře odpovídá cíli práce a výzkumným otázkám, jež se ptají po konstrukci „neheterosexuálních identit v 90. letech“, sledují emancipační snahy lesbických a bisexuálních žen v kontextu patriarchálních diskurzů, a analyzují hlavní

obsahové a diskurzivní dimenze časopisu *Promluv*, včetně přístupu redakce k feminizmu, k institutu registrovaného partnerství, mateřství a péči o děti (31-32). Vhodné a obohacující je i doplnění metody textové analýzy časopisu o emailovou komunikaci s dlouhodobě působícími redaktorkami, jež autorce pomohly odhalit relevantní administrativní a provozní záležitosti časopisu, důležité pro chápání kontextu jeho tvorby a publikování (38).

Za velmi přínosné a zdařilé považuji začlenění představení kontextu a struktury časopisu *Promluv* přímo do analytické části práce, což autorce umožňuje nejen vyhnout se deskriptivnímu představení časopisu v teoretické části a redundanci, ale zároveň i zahájení analytické části zcela originální, objevnou a silnou pasáží. V této pasáži autorka vynikajícím způsobem ukazuje a analyzuje, jak moc například samotné financování časopisu (grantem ministerstva zdravotnictví) ovlivnilo a do velké míry předurčilo možnosti argumentace v časopise (např. o „problémech spojených s homosexuální orientací“ (40). Tuto pasáž (str. 38-45) považuji za jednu z nejlepších v celé práci. Analytická část práce pak plyne sebevědomě kupředu, jednotlivé výzkumné otázky a pasáže na sebe logicky navazují, autorce se daří vybírat zajímavé relevantní citační pasáže, které podrobuje hloubkové analýze. Analytická část obsahuje množství drobných, ale velmi podstatných postřehů, např. argument o propojení mezi užívanou terminologií a regionální preferencí (50), postřeh o absenci autority a argumentačního „arzenálu“ redakce (52), či interpretace zcela zásadního zjištění o vymezení se *Promluvu* proti heterosexistickému pojetí feminizmu a anti-feministickému diskurzu o homosexualitě (65-66).

Diplomová práce Nikolky Viktorinové nabízí důležité argumentační důkazy o snaze (a často neschopnosti) lesbických a bisexuálních žen, tj. nejen redaktorek časopisu, ale i čtenářek, jež do časopisu psaly a přispívaly, vymanit se z medicínského i patriarchálního diskurzu. Autorka velmi dobře a komplexně analyzuje tento „marný boj“. Prostřednictvím celkové analýzy časopisu *Promluv* v konečném důsledku autorka velmi výstižně demonstruje a analyzuje roztržitost lesbické a bisexuální komunity 90. let, posiluje tak argumenty dalších autorek a autorů o různorodosti a rozmanitosti neheterosexuálních identit v předrevolučním i porevolučním období, a ukazuje tak nemožnost jednoduchého, generalizovaného náhledu na lesbickou identitu, potažmo komunitu. Zároveň autorka nicméně dokládá formativní dopady binárního, medicínského i patriarchálního diskurzu na představy redakce a čtenářstva *Promluvu* o podstatě homosexuality, transfobně pojaté transsexualitě i obtížích odpoutávání se od rigidních genderových identit.

Celkově práci považuji za přínosnou a zdařilou. Výhrady mám pouze k intenzitě zpracování (seznam literatury, rozsah, hloubka některých analytických momentů), které práci limitují a neumožňují ji hodnotit známkou výborně. **Práci doporučuji k obhajobě a jako výchozí hodnocení pro obhajobu navrhuji hodnocení velmi dobře.**